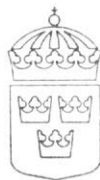

Motion till riksdagen

1987/88:N2

av Olof Johansson m. fl. (c)

med anledning av prop. 1987/88:11 om ändringar i reglementet för allmänna pensionsfonden, m. m.

Mot.
1987/88
N2-6

Ett pensionssystem i kris

I långtidsutredningen skisseras en oroväckande finansiell utveckling för ATP-systemet. Sparandet kommer enligt utredningen drastiskt att minska i AP-fonderna fram till 1995. Pensionsutbetalningarna kommer att växa snabbare än avgiftsinkomsterna. De samlade AP-fondernas förmögenhet kommer att minska. Detta trots den optimistiska bild som tecknats av reallöneutvecklingen. AP-fondens överskott kommer att bytas i stora underskott i början på 1990-talet. Det finns flera orsaker till detta, bl. a. den lägre pensionsåldern och högre medellivslängd.

''Avgiftsutväxling''

Långtidsutredningen förutsätter extremt låga lönekostnadsökningar för att uppnå sitt balansalternativ med full sysselsättning och god tillväxt. Därför anser centern att det är av största vikt att staten inte försämrar möjligheten till reallöneökningar genom att höja arbetsgivaravgifterna. Centerpartiet motsätter sig därför en ensidig höjning av ATP-avgiften. Däremot kan en utväxling ske inom den totala avgiftsramen med höjd ATP-avgift som motsvaras av en neddragning på annat håll. I takt med att en allt större andel pensionärer omfattas av ATP-systemet kommer kostnaden för pensionstillskott reduceras under perioden. Därmed kommer behovet av medel till folkpensionssystemet att minska. Inkomsterna via folkpensionsavgifter kommer vid oförändrade regler att överstiga utgifterna med drygt 9 miljarder kronor i slutet av perioden. Detta möjliggör en förstärkning av folkpensionssystemet och ett minskat behov av uttag av ATP-avgift.

Högre avkastning

ATP-systemet förvaltar en avsevärd förmögenhet. De samlade tillgångarna närmar sig 300 miljarder kronor. Det kan jämföras med den svenska börsen som för närvarande förvaltar ett värde om ca 500 miljarder kronor. Det säger sig självt att avkastningen på detta kapital har en stor betydelse för AP-systemet som helhet. En ökad avkastning på 1 % under perioden fram till 1995 inbringar mer till ATP-systemet som helhet än ett helt års ATP-

avgift. Därför är det av största vikt att en hög avkastning kan upprätthållas för att undvika en avgiftshöjning.

I propositionen föreslås en rad ändringar av placeringsreglerna för AP-fonderna i syfte att öka avkastningen.

1. En större mängd tillgångar skall tillåtas som placering i aktier. En femte AP-fond aviseras.

2. Fastighetsförvärv direkt eller genom förvärv av aktier i fastighetsbolag skall bli möjliga.

3. Direktlån till bolag eller föreningar skall få ske utan statlig borgen.

4. Placeringar i standardiserade köp- och säljoptioner avseende aktier skall kunna göras.

5. Löntagarfonderna och fjärde AP-fonden skall tillåtas att placera medel i långsiktiga likvida instrument såsom tele-, stats- och bostadsobligationer.

Centern är i princip positiv till att AP-fondernas placeringar skall ge mesta möjliga avkastning. Det är viktigt inte minst för att hålla ATP-avgiften på en låg nivå. AP-fondens medelsförvaltning bör inte skilja sig avsevärt från den de enskilda försäkringsbolagen har. AP-fondens storlek motiverar dock att hänsyn tas till vilka effekter som skulle uppstå på penning- och kapitalmarknaden. En avvägning mellan dessa ibland negativa effekter och effekterna av en höjd ATP-avgift måste hela tiden göras.

Nej till en femte AP-fond

Idag finns inom AP-systemet redan sex större aktörer med rätt att investera i aktier – fjärde AP-fonden samt de fem löntagarfonderna. Tillsammans med en femte AP-fond kan AP-fondsyttemet inom en snar framtid kontrollera över 10% av det samlade börsvärdet. Detta är tillräckligt för att kunna kontrollera flertalet av Sveriges största börsnoterade företag. Centern anser att näringslivet i större utsträckning skall baseras på enskilt ägande. Institutionellt ägande i privat eller offentlig regi inverkar menligt på effektiviteten i ekonomin. Centern kan därför inte acceptera en ytterligare offentlig storplacering på börsen om inte löntagarfonderna samtidigt avvecklas.

Det finns även andra skäl till varför man skall begränsa de stora institutionernas aktieinnehav på börsen. De placerar så stora summor varje gång att kursutvecklingen starkt påverkas. Detta medför t. ex. ökade insiderproblem, stora informationsskillnader mellan professionella placerare och småsparare m. m.

Ja till fastighetsplacering

Placeringar i reala tillgångar såsom fastigheter är en mindre likvid placering med låg direktavkastning men har en i allmänhet stark real utveckling och saknar i stort sett risk. Dessa egenskaper medför att de är speciellt lämpade för långsiktiga placeringar. De enskilda försäkringsbolagen placerar också stora belopp i fastigheter. Det är enligt centerns uppfattning naturligt att också statens pensionsmedel kan förvaltas på detta sätt. Därför tillstyrker vi detta förslag. Den av regeringen föreslagna begräns-

ningen till 5% av tillgångarna är ett väl avvägt förslag som gör varje AP-fond till en placerare på fastighetsmarknaden av samma storleksordning som vart och ett av de enskilda försäkringsbolagen. Centern tillstyrker även förslaget om att förvaltning skall kunna ske i av AP-fonden ägda fastighetsbolag. Det är en viktig utgångspunkt att AP-fonderna inte använder sina placeringar i fastigheter så att koncentrationseffekter uppstår. Placeringar inriktade på en balanserad geografisk fördelning måste ses som ett angeläget mål.

Ökad ram för utlandsplaceringar

Målet med AP-fondens placeringspolitik måste vara att erhålla god och säker avkastning på pensionssparandet till minsta möjliga risk. Ett sätt att åstadkomma detta är att sprida aktieplaceringen till flera länder där konjunkturcyklarna inte sammanfaller. På detta sätt kan en riskminimering ske. Samtidigt bör svenska medborgare få rätt till köp av utländska aktier.

Centern tillstyrker därför fjärde AP-fondens begäran att få utöka utlandsplaceringarna från nuvarande 1% till 2%.

Ja till placeringar i direkta lån till företag, placeringar i kommanditbolag och i andra värdepapper med hög likviditet

Andrahandsmarknaden på obligationer har blivit alltmer likvid. Det finns därför anledning till att fjärde AP-fonden också skulle kunna göra kortfristiga placeringar i olika slag av långfristiga värdepapper med hög likviditet, t. ex. stats-, tele- och bostadsobligationer. Detta för att kunna förvalta pensionsmedlen effektivare. Centern tillstyrker propositionens förslag i denna del.

I propositionen föreslås vidare att första—tredje fondstyrelserna skall få möjlighet att ge direktlån till bolag och föreningar utan borgensförbindelse. Detta skulle innebära ett intrång på nuvarande finansiärers marknad. Enligt LU kommer näringslivets investeringsbehov dock avsevärt öka den närmaste perioden. Centerpartiets bedömning är att den eventuella negativa effekt som uppstår på marknaden mer än uppvägs av värdet av en lägre framtida ATP-avgift.

Centern har heller inget att erinra mot förslaget om rätt för fjärde AP-fondsstyrelsen att placera medel i kommanditbolag.

Nej till förändrade regler för löntagarfonderna

Centern är motståndare till kollektiva löntagarfonder. Därför har vi föreslagit att fonderna skall avvecklas. Argumenten för detta är väl kända. Centern motsätter sig därför förslag som ger löntagarfonderna möjlighet att öka sin avkastning och därmed få ytterligare medel att använda till att köpa upp svenskt näringsliv. Därför avstyrker vi propositionen vad gäller löntagarfondernas möjlighet att placera medel i kommanditbolag, standardisera köp- och säljoptioner samt i andra värdepapper med hög likviditet avsedda för den svenska marknaden.

Propositionen innehåller dessutom en rad andra förslag. Riksdagens granskning skall utsträckas från att nu endast gälla den fjärde AP-fonden till att gälla samtliga fondstyrelser. Dessutom föreslås att datumet för förvaltningsberättelserna flyttas samt att fonden åläggs att foga resultat- och balansräkning enligt reala principer till bokslutet. Centern har inget att erinra vad gäller dessa förslag.

Dessutom tas frågan om direkta val till AP-fonderna upp. Dåvarande statsministern Olof Palme lovade i Almedalen 1982 att löntagarfondernas ledning skulle utses i direkta val. Detta löfte sviks nu. Det måste anses som allvarligt att väljarna 1982 gick till val på falska föreställningar i en av det valets huvudfrågor.

Hemställan

Med stöd av ovan hemställs

1. att riksdagen avslår regeringens förslag om förändrade placeringsregler för löntagarfonderna.
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en femte AP-fond.
3. att riksdagen för sin del uttalar sig för vad i motionen anförts beträffande regionalpolitiska effekter av AP-fondernas placeringar.
4. att riksdagen bestämmer fjärde AP-fondsstyrelsens ram för utlandsplaceringar till 2% av det bokförda fondkapitalet.

Stockholm den 16 november 1987

Olof Johansson (c)

Görel Thurdin (c)

Gunnel Jonäng (c)

Bertil Fiskesjö (c)

Gunilla André (c)

P-O Eriksson (c)

Börje Hörnlund (c)

Karl Erik Olsson (c)

Karin Söder (c)

Nils G Åsling (c)

Gunnar Björk (c)

Britta Hammarbacken (c)

Pär Granstedt (c)

Karin Israelsson (c)